

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים קטו.

עין משפט נר מצוה

עט א מ"י פ"ח מהל'
מלה הלכה י"ב סגן
עשין פ"ח טו"ה א"ח פ'
מעט ספק ב':
פ ב מ"י שם הלכה ו'
והלכה ט' טו"ע ד"ס
ספק א:
פא ג מ"י שם הלכה א'
ופ"ו מהל' זכרות
הלכה א סגן ש' עשין מ'
טו"ע א"ח פ' מעט
ספק ו' ופ"י קנה מעט ד'
נר מצוה זכרות פ"ח ד'
מה וזכ"ש פ' כל הבשר
פ' יו"ד:

מתקין לה רב חסדא לאחר שמי"א בריהו ב'ו' רב חסדא נמי
נראה דסבר כר"ל דבעי כוונה אעפ"כ סבר דלזין נכון
לזרז נטיבול שני מין שסבר מילא כריסו דאי סבר אין זריכות כוונה
ה"ל לזימיר כהדיק דנפיק נטיבול ראשון ואם יצרך נטיבול שני הו"א
זכרה לצטלה ולא לרזך לרב חסדא

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

הגהות מהר"ב רשב"ר

[א] בגמ' אמר ר' יוחנן
חולקין עליו מצוה על
הלל. י"ב מין ביטול וכוונין
ולזין רשעים ותוספות
בטיות שער אפרים פ'
י"א י"ב י"ד וכו' ביט
עמק פ"י ס"א בלורין
יבדק וכוונמה שסול שמו
אחר הדלת לשון הר"ה'
הרמב"ן בספר המלחמות
מיוצא על מצות ומרוזים
י"ג [מצות על מרוזים]
ל"א לתרשים נד"ה
יכלתו והתן ודוק:

מתקין לה רב חסדא לאחר שמי"א בריהו כריסו
הימנו חוזר ומברך עליה אלא אמר רב חסדא
מעיקרא מברך עליה בורא פרי האדמה ועל
אכילת מרוז ואכיל ולבסוף אכיל אכילת חסא
בלא זכרה בסוריא עבדי כרב הונא ורב ששת
בריה דרב יהושע עבדי כרב חסדא והלכתא
כוותיה דרב חסדא רב אחא בריה דרבא מהדר
זכרה למקיעות דשנימיה ששם עיקר
אבינא אמר לי רב משרשיא בריה דרב נתן
הכי אמר הלל ב משמיה דגמרא לא ניכרך
איניש מצה ומרוז בהדי הדדי וניכול משום
דסבירא לן מצה בזמן הזה דאורייתא ומרוז
דרבנן ואתי מרוז דרבנן ומבטיל ליה למצה
דאורייתא ואפילו למ"ד מצות אין מבטלות זו
את זו ה"מ דאורייתא בדאורייתא או דרבנן
בדרבנן אבל דאורייתא ודרבנן אתי דרבנן
ומבטיל ליה לדאורייתא מאן תנא ד דשמעת ל'
מצות אין מבטלות זו את זו הלל היא ד דתנא
אמרו עליו על הלל שהיה כורזין בבית אחת
ואוכלן שנאמר על מצות ומרוזים יאכלוהו
אמר רבי יוחנן חולקין עליו חביריו על הלל

רשב"ם
ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעי
תרי טבול: מנה בזמן הזה דלאורייתא
ומרוז וזכרה. ומעמא מפרש בשילהי
פירקין (דף קכ. ב.) א פילו למ"ד כו'.
דכיון דכי הדדי נינהו כולוהו קיט מצות
נינהו ולא נבטלי אהדי: ומנעל לה.
לנעט מנה דלאורייתא: כורזין זכרה
אהת. (מנה) פסק מנה ומרוז כורזין
זכרך אחד כמו כורזי בגמ' (עירובין
דף קכ. ב.): יאכלוהו. כל אחד בפני
ועממו מדללא כמיני יאכלו (אבות) ואנא
יענה לאפסק קאי דמתבי לעיל ואכלו
את הנשך: מסקיף לה רב אשי כו'.
ומיהו חולקין עליו מצוה כרזי יוחנן
אל מנהכ לא שמעינן: והשפא דלא
איסור הלכה לא כהלל ולא כרזבן.
הא רבנן דברייתא מודו להלל דכריכה
נמי שפיר דמי אכל ר' יוחנן קאמר
דפליגי עליה דרבנן לגמרי לית להו
כריכה כלל: מנכד. אמנה לחודה
כו': וזכר למקדש כהלל. כמו שהיה
עושה הלל בזמן שזית המקדש קיים
שהיו אוכלים פסחיהם: כל שטיבולו
במשקין. כגון ירק זכוחת או בזומך
לרזך נטיול ידיו משום משקה
שהדיס שניות וכל הפוסל את התרומה:
מנמנה משקין להיות תחלה (לעיל דף:)
זכרך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

תורה אור השלם
1. בחדש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים
יעשו אתו על מצות
ומרוזים יאכלוהו
במדבר ט"א

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מתקין לה ר"ח
וכו' חבילות הברכה
שברך במיבול הראשון.
ע"י לקמן ק"ב מ"א מ"ז
ד"ה חכמים: שם ה"ה
והדר אכיל כו' ולא שייך
באן חבילות ע"י זכרות
לע"ז מ"ז מ"ד ד"ה הל
מודים:

מוסף רש"י

ולבסוף. לבי מטי אחרת,
אכיל אכילת הסא כלא
ברכה. פירוש בלא זכרה
מרוז. אכל זכרה בורא פרי
האדמה דלי ענין. לטור
לאלס מתן העולס
בלא זכרה (הארה ח"א
פ"י ע"ג). משמיה דגמרא.
קניל מרזי ורזי מרזי
(יבמות ט"ז): א"י: כן קנעסו
בגמרא וטורה פ"י פ"י
בית המלך (קושטין ג.)
שהיה כורזין בבית אחת
ואוכלו. ולא חזי עטס
מרוז ומנעל ליה לנעט
מלה (ובח"ט ע"ט).

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

מוסף תוספות

א. דרוק קידוש וברכת
המוזן שהם שתי מצוות
חטיב חבילות חטיב
אבל ברית נתין לא שייך
לומר כן. תוס' ר"פ לעיל
ק"ב. ב. י"א. ודעה שאני
דחוק המירות הוא
דמבטל טעם המצה. תוס'
מנמנה כז' ג. דר' יוחנן
קבלה היתה בירו
דחולקים על הלל. תוס'
ר"פ. ד. שמצותן בכך
וכמוצא אחת דמי. מ'
ה"ן. ה. הרי מוכר ר'
יוחנן מהבא דחולקין עליו
חבירו על הלל. תוס' ר"פ.
ו. אלא ש"מ ד"ס'
(להלל) דבעלמא נמי.
מצות אין מבטלות כו'.
שם. ו. הבא אין מבטלות
זו את זו ומרוז לאוכלין
בבית אחת. שם. ה. ו(י)ם
הכי דמצוה ודרבנן
מבטלא לה לדאורייתא
הכי נמי רשות גמרו מבטל
לה דרבנן. מ' ה"ן.
ט. האפילו הלל מודה
דבדאורייתא וברבנן אתי
דרבנן ומבטל ליה
לדאורייתא. תוס' ר"פ.

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

רבינו הגנאל

ואסיקטא רב חסדא אמר
מברך אחזרת מעיקרא
בורא פרי האדמה ועל
אכילת מרוז. ובסוף אכיל
חזרת בלא זכרה והלכתא
ברב חסדא. רב אחא
מרוז שאמר ירקי לאפוקי
אמר פלוגתא. אמר
רבא לא ניכול איניש
מצה ומרוז בהדי הדדי
דסבירא לן מצה בזמן הזה
(דאורייתא ומרוז) דרבנן
ואתי מרוז דרבנן ומבטל
מצה דאורייתא. ואפי
למאן דאמר מצות אין
מבטלות זו את זו, הני מילי
דאורייתא דאורייתא, כגון
מצה ומרוז בזמן שביית
המקדש קיים דתרייהו
דאורייתא, אבל בזמן הזה
דמרוז דרבנן הוא, לא.
מאן תנא דאמר מצות אין
מבטלות זו את זו הלל,
דתינא אמרו עליו על הלל
שהיה כורזין המרוז על
המצה ואוכל בבית אחת
כו'. אמר ר' יוחנן חולקין
עליו חביריו על הלל, דתינא
יכול לא יהא אדם יוצא
דיי חובתו בפסח אלא אם
כן כורזין בבית אחת מצה
ומרוז ואוכל בדרך שהלל
אוכלן, ח"ל על מצות
ומרוזים יאכלוהו, זה בפני
עצמו וזה הפני עצמו.
השואר דלא אמר הלכתא
לא כרבנן ולא כהלל,
מברך אמצה לחודיה
ואכיל, ומברך אמרו
לחודיה ואכיל, והדר כרזך
ליה למרוז אמצה ואכיל
לוו זכר אתה כלא
ברכה וזכר למקדש כהלל.
אמר ר' אושעיא כל
שטיבולו במשקין צריך
נטילת ידיו. אמר רב
פפא ש"מ מרקתי מרוז

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

לומר על מצות ומרוזים יאכלוהו אפילו זה בפני עצמו וזה במצות
דלא איתמר הלכתא לא כהלל ולא כרבנן מברך על אכילת מצה ואכיל
והדר מברך על אכילת מרוז ואכיל והדר אכיל מצה וחסא בהדי הדדי
בלא זכרה זכר למקדש כהלל אמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא כל
שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים אמר רב פפא שמע מינה האי חסא
צריך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך

ולנסוף אכיל בלא זכרה. משום דבעינן תרי טבול: ומנעל
ליה. לנעט מנה דלאורייתא: שהיה כורזין זכרה אהת. פסק
מנה ומרוז: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל
בזמן שבהמ"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לרזך נטיול ידיו.
משום המשקין שהדיס שניות וכל
הפוסל בתרומה מנמנה משקין וכו':
לרזך